Lokal vækst med lokal kapital

– en række anbefalinger til at fremme crowdfunding i landdistrikterne

LANDDISTRIKTERNES FÆLLESRÅD

DANSK IVÆRKSÆTTER FORENING

DI

Anbefalingerne i denne publikation blev præsenteret på en konference på Christiansborg den 24. november 2021 af de tre projektejere – Dansk Iværksætter Forening, Landdistrikternes Fællesråd og DI – Dansk Industri i fællesskab med Dansk Crowdfunding Forening.

INDLEDNING

Udvikling, vækst og iværksætteri forudsætter idérigdom, handlekraft og arbejdsomhed – og det er der masser af i landdistrikterne, men særligt på landet er det svært at tiltrække risikovillig kapital.

Med projektet "Crowdfunding i landdistrikterne" har vi tre projektpartnere; Dansk Iværksætter Forening, Landdistrikternes Fællesråd og DI - Dansk Industri ønsket at skabe nye muligheder for finansiering på landet ved at bygge på en af landdistrikternes store styrker: Evnen til at gå sammen lokalt og bakke op om initiativer i nærområder.

Det potentiale, hvor investeringsbehov og investeringslyst går hånd i hånd, har vi en fælles ambition om at forløse i tæt samarbejde med lokale iværksættere, SMV'er, lokale vækst- og erhvervsmiljøer samt politikere med interesse for at initiere vækst i landdistrikterne.

Derfor har vi i denne lille publikation omsat projektets erfaringer til konkret policy, der samlet set rummer potentialer for at fremme landdistriktsudvikling, erhvervsudvikling og iværksætteri på én og samme tid.

Forhåbentlig kan det være med til at vise vejen for nye finansieringsmuligheder, så iværksættere og nyetablerede virksomheder i hele Danmark kan realisere deres forretningsidéer og indfri deres ambitioner.

Dét er i sidste ende til gavn for os alle sammen.

Rigtig god læselyst!

Med venlig hilsen

Dansk Iværksætter Forening,
Landdistrikternes Fællesråd
og DI - Dansk Industri

BAGGRUND

Udviklingen udenfor de største byer er præget af komplekse økonomiske, demografiske og sociale sammenhænge. Områderne påvirkes bl.a. af nye handelsmønstre, erhvervsstrukturer og befolkningsudvikling, som grundlæggende ændrer i områdernes økonomiske grundlag.

Af regeringens regional- og landdistriktspolitiske redegørelse 2020 fremgår det bl.a., at væksten i Danmark siden finanskrisen har været geografisk skæv. For mens BNP pr. indbygger er steget med 14 pct. siden 2005 i landets større byer, har selvsamme stigning ligget på 10 pct. i resten af landets kommuner. Det dækker fx over, at fremgangen i perioden 2013-2018 har været størst i byområder i eller tæt på de største byer og væsentligt mere beskeden i landdistrikterne længere væk fra de største byer. En del af forklaringen kan være den demografiske udvikling, hvor befolkningstallet generelt har været nedadgående eller vigende i landdistrikterne.

Udvikling i real BNP pr. indbygger fordelt på kommunetype, 2005-2018 (kædede værdier)

Anm.: *BNP er opgjort på arbejdssted, mens indbyggertallet er opgjort på bopælsadresse. Det bemærkes, at BNP fordeles på kommuner baseret på estimater. Ydermere er mellem 1,2 pct. og 4,3 pct. af det samlede BNP i perioden ikke tilskrevet en kommune, da produktionen har fundet sted uden for kommunerne.* ***Kilde:*** *Specialkørsel fra Danmarks Statistik samt egne beregninger. Erhvervsministeriet; Regional- og landdistriktspolitisk redegørelse 2020.*

På trods af den negative udvikling mange mindre bysamfund har oplevet, er nye tendenser ved at sætte deres præg på fremtiden. Målinger fra både Danmarks Statistik og Gallup viser, at livskvaliteten i Danmark er højest på landet. Samtidig peger bl.a. regeringens regional- og landdistriktspolitiske redegørelse fra 2021 på, at flere og flere søger mod såkaldte bynære landdistrikter.

De danske landdistrikter har en stolt tradition for at skabe forandring gennem stærke fællesskaber. Der er mange gode eksempler på, at vejen fra lokal forankring til national rækkevidde kan opnås gennem en fælles indsats. Dette understreger betydningen af 'bottom up'-tiltag eller landsbyernes egen initiativrigdom og handlekraft. International litteratur og danske rapporter peger i den forbindelse på, at lokalt ejerskab og forankring i fællesskabet er vigtig, såfremt fremme af lokal udviklingskapacitet skal bære frugt.

Adgang til risikovillig startkapital er imidlertid en stor udfordring, når iværksættere har udviklet en god forretningsidé, hvilket bremser vækst og jobskabelse i de områder af landet, hvor det betyder mest. Det gælder særligt i den helt tidlige fase, hvor ideerne bliver udskudt eller i værste fald aldrig realiseret på grund af manglende finansieringsmuligheder.
I landdistrikterne, hvor man generelt oplever udfordringer af finansiel karak-

ter, er dette en endnu større hindring for innovative idéer og nye virksomheder.

Analyser fra Danmarks Statistik viser, at der er store geografiske forskelle på omfanget af nyetablerede virksomheder. Grundlæggende viser tallene, at jo længere væk man er fra byen, jo færre nye virksomheder bliver der stiftet. Det har været formålet i projektet "Crowdfunding i landdistrikterne" at undersøge, hvordan crowdfunding kan bidrage til at vende denne udvikling.

Nye firmaer pr. 1.000 indbygger mellem 16 og 64 år fordelt efter kommuner. 2015

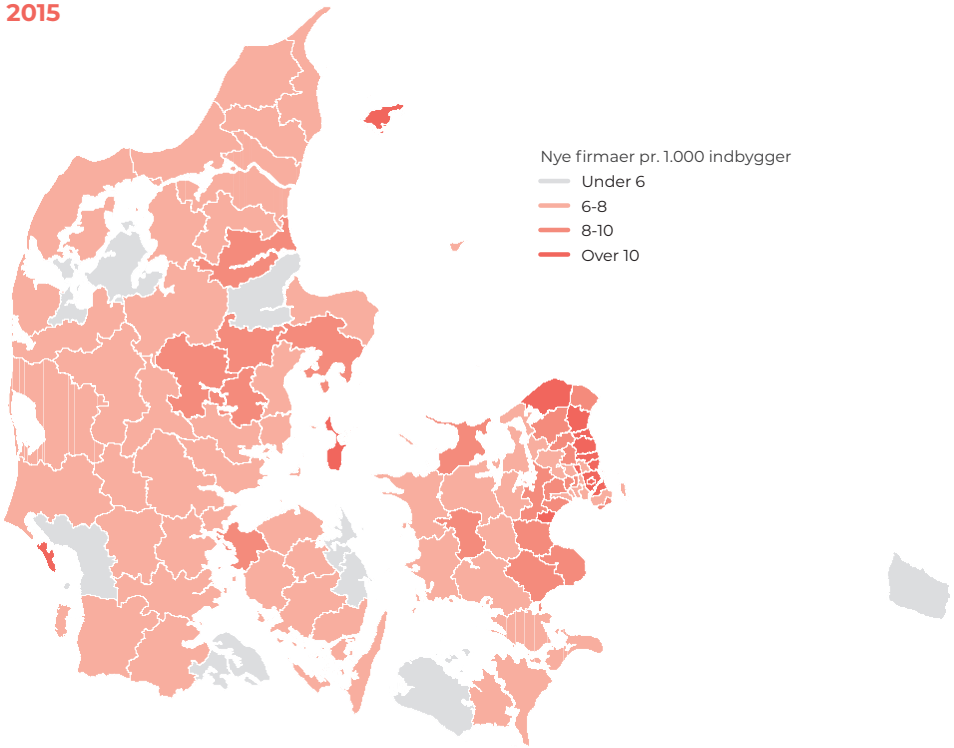

©Geodatastyrelsen

Anm.: Befolkningen er opgjort pr. 1. januar 2016.
Kilde: statistikbanken.dk/demo9 og statistikbanken.dk/by2.

Boks 1. Definition af nye firmaer
Analysen tager udgangspunkt i statistikken Erhvervsdemografi, der er en registerbaseret opgørelse. Reelt nye fir-maer afgrænses på baggrund af en såkaldt aktivitetsgrænse. Aktivitetsgrænsen er defineret som mindst et ½ års-værks beskæftigelse eller en omsætning, der svarer til mindst et ½ årsværk. Et firma, som har haft lavere aktivitet i en periode, men kommer over aktivitetsgrænsen i et givet år, betragtes som nyt i det på-gældende år. Et firma, der opstår som følge af hel eller delvis overtagelse eller udskillelse af allerede igang-værende aktiviteter, anses ikke for nyt.

Crowdfunding som alternativ finansieringskilde

Alternative finansieringsformer som fx crowdfunding har generelt været kendt i iværksættermiljøer i Danmark gennem flere år, men der er fortsat mange iværksættere og projektholdere, som ikke kender til metoderne, platformene og potentialerne. Derfor startede Dansk Iværksætter Forening, Landdistrikternes Fællesråd og DI - Dansk Industri i fællesskab et projekt med henblik på at skabe opmærksomhed om crowdfunding som en alternativ finansieringsmulighed.

I flere hundrede år er folk gået sammen om at finansiere projekter. Men kendskabet til metoder, platforme og fremgangsmåder er på trods heraf meget forskelligt.
Grundlæggende er crowdfunding en finansieringsform, hvor et projekt, en virksomhed eller en privatperson rejser kapital fra et større antal personer. Som følge af øget digitalisering og fremkomsten af forskellige platforme, vinder finansieringsformen frem i dag, men kendskabet og udbredelsen udestår fortsat.

GettyImages

Fire typer crowdfunding i Danmark

Donationsbaseret crowdfunding:
Fungerer som en donation og er reguleret af Indsamlingsloven. Donationerne kan antage vidt forskellig karakter og har det til fælles, at de tager afsæt i personlig velgørenhed. Derfor er det ikke relevant for mange iværksættere og virksomheder, men primært for NGO'er og foreninger.

Rewardbaseret crowdfunding:
Rewardbaseret crowdfunding indebærer, at støtterne modtager en belønning i form af et produkt eller en ydelse til gengæld for deres bidrag. Grundlæggende handler det om at opnå finansiering til f.eks. udvikling af produkt. Derfor kan den bruges af både iværksættere, etablerede virksomheder, foreninger eller NGO'er.

Lånecrowdfunding:
Denne type crowdfunding indebærer, at en gruppe investorer låner en virksomhed eller et projekt penge direkte – det vil sige uden om bankerne. Lånet splittes typisk op i mindre andele, så mange personer kan bidrage til at finansiere det samlede lån. Med denne type crowdfunding får långiverne et afkast i form af renter.
Alle kan blive långivere, men låneansøgeren skal gennemgå en kreditvurdering.

Investeringsbaseret crowdfunding:
I denne type crowdfunding modtager investorerne ejerandele i den virksomhed, de køber. I dag er det kun lovligt for virksomheder registreret som aktieselskab A/S at benytte sig af investeringsbaseret crowdfunding til at øge deres kapitalbeholdning.

Kilder: Booomerang (https://www.booomerang.dk/hvad-er-crowdfunding/) & DJØF (https://www.djoef.dk/r-aa-dgivning/netv-ae-rkogkarriere/selvst-ae-ndig-eller-startup/crowdfunding.aspx)

Konkret blev der som en del af projektet iværksat tre udvalgte crowdfundingkampagner. Det drejede sig om virksomhederne Ailefo, Årø Vingård og Skovhaver.dk, som henholdsvis laver allergivenlig og bæredygtig ansigtsmaling på Bornholm, brændevin på Årø samt spiselige skovhaver på Fyn.

På baggrund af de decentrale crowdfundingkampagner, projektet har været omdrejningspunkt for, og de lokale iværksættermiljøer, er der identificeret en række potentialer og udfordringer, der kan forløses til muligheder for at styrke crowdfunding som finansieringsform for projekter og iværksættere i landdistrikterne.

De primære erfaringer i projekter kan indkapsles i følgende overordnede opsamlinger:

1 Der er et lokalt behov for at udbrede kendskabet til crowdfunding som finansieringsmulighed blandt lokale aktører som erhvervsråd, inkubatormiljøer, iværksættere, kommunernes erhvervsservice samt de tværkommunale erhvervshuse.

2 Rewardbaseret crowdfunding kan ikke alene løfte det behov for kapital, som virksomheder i landdistrikterne oplever. Derfor er der brug for politisk at understøtte alle fire former for crowdfunding.

På den baggrund er der udarbejdet en række policyanbefalinger, der fortrinsvist har landspolitisk sigte, men også er rettet mod kommunerne og den lokale erhvervsfremmestruktur. Anbefalingerne skal dels forbedre kendskabet til crowdfunding, ligesom det skal gøre crowdfunding til en reel og alternativ finansieringskilde.

Større kendskab til crowdfunding som finansieringsmulighed for iværksættere og virksomheder i landdistrikter

Kendskabet til crowdfunding i landdistrikterne er begrænset, både blandt iværksættere, virksomheder og i det offentlige erhvervsfremmesystem. Samtidig er der et stort og uforløst potentiale for netop crowdfunding i landdistrikterne og landsbyer, da iværksætteri, kreativitet og vækstvirksomheder giver grobund for at fremme en positiv lokal identitet og sammenhængskraft i et lokalområde med udsigt til vækst og nye arbejdspladser og dermed ny bosætning.

Dansk Iværksætter Forening, Landdistrikternes Fællesråd og DI - Dansk Industri foreslår derfor at:

1 **Kommunernes erhvervsservice og de tværkommunale erhvervshuse styrker deres vejledning om crowdfunding** ved fx at udarbejde vejledninger, guides og tilbyde 1:1 sparring om mulighederne for alternativ finansiering og markedsmodning af nye produkter igennem en crowdfundingplatform.

2 **Der oprettes et rejsehold** under de tværkommunale erhvervshuse, som kan understøtte lokale erhvervsråd, inkubatormiljøer og iværksættere til at få øget kendskab til crowdfunding som finansieringsmulighed. I den forbindelse henvises til initiativet IværksætterDanmark, hvor erhvervshusene allerede har fået tildelt 60 mio. kr. til at styrke indsatsen målrettet iværksættere på tværs af landet, så de er bedre rustet til tiden efter COVID-19.

3 **Staten videreführer Crowdfundingpuljen** under Erhvervsstyrelsen, så projekter med en høj grad af demonstrationsværdi kan skabe øget opmærksomhed om og kendskab til mulighederne for crowdfunding, herunder platforme og metoder. Puljen har været med til at mobilisere projekter og iværksættere i landdistrikterne og vil med fordel kunne videreføres for at fastholde dette nødvendige fokus målrettet initiativer i landdistrikterne. Der bør i forbindelse med en videreførelse af puljen ikke alene fokuseres på donations- og rewardbaseret crowdfunding, men også på låne- og investeringsbaseret crowdfunding.

Bedre rammevilkår, som kan gøre crowdfunding til en reel alternativ finansieringskilde

Der er forskellige regulatoriske hindringer for at udbrede crowdfunding, så metoden kan gøre mere gavn i hele landet og dermed også i landdistrikterne.

Dansk Iværksætter Forening, Landdistrikternes Fællesråd og DI - Dansk Industri foreslår derfor:

4 **At Folketinget gør det muligt for iværksættere at lave investeringsbaseret crowdfunding.** Det kræver, at selskabslovens § 1, stk. 3 bliver justeret, så det bliver muligt for anpartsselskaber at udbyde kapitalandele til offentligheden.

5 **At Folketinget giver bedre muligheder for gruppeinvesteringer,** så beskatningen af disse investeringer i crowdfundingprojekter bliver mere gunstige og investeringer i iværksættervirksomheder dermed mere attraktive. Reglerne om, hvornår man som investor automatisk bliver betragtet som en investeringsforening og underlagt krav om lagerbeskatning, bør i den forbindelse indgå.

6 **At erhvervsministeren iværksætter en undersøgelse af mulighederne for at anvende privatadministrerede pensionsopsparinger** til låne- og investeringsbaserede crowdfundingplatforme for derved at skabe mulighed for flere investeringer, nye projekter og mere vækst.

7 **At der afsøges mulighed for, at Vækstfonden og Innovationsfonden** i højere grad kan bidrage til at opbygge et stærkere marked for crowdfunding i Danmark. Vækstfonden går fx i dag ind og understøtter markedet for lånebaseret crowdfunding med lån og garantier. Dette kan med fordel udvides til investeringsbaseret crowdfunding. Det forudsætter dog, at de regulatoriske benspænd for investeringsbaseret crowdfunding i Danmark bliver fjernet.

AILEFO

"At jeg selv har skabt virksomheden er en kæmpe passion i sig selv, men samtidig ønsker jeg, at vores produkt skal gøre en forskel for den enkelte forbruger og derved sætte et positivt og bæredygtigt aftryk i verden"

Christiane Larsen, stifter Ailefo.

Ejer: Christiane Larsen, uddannet sygeplejerske. Startede Ailefo for fem år siden. Har i dag to ansatte i virksomheden.

Produkt: Modellervoks og andre hobbyprodukter til børn - økologi, bæredygtighed og sundhed vægtes højt. 90 pct. af råvarerne kommer fra Bornholm.

Placering: Bornholm. Har lokaler i erhvervshus (ca. 200 kvm) og har maskinerne dér.

Salg: Sælger i dag til 25 lande. Salg gennem forhandlere internationalt (B2B) og lidt salg B2C i Danmark gennem egen webshop.

SKOVHAVER.DK

"Vi vil gøre skovhaver til en ting i samfundet på linje med køkkenhaver og højbede. Vi vil konvertere mange m² kedelig græsplæne til frodige og bæredygtige skovhaver til gavn for alle! Og potentialet er stort, der er i Danmark parcelhus- og villa-haver svarende til et areal på størrelse med Fyn"

Jakob Jessen, medstifter Skovhaver.dk.

Ejere: Jakob Jessen og Mads Krarup er uddannede håndværkere og derefter Skov- og landskabsingeniører på KU. Virksomheden har eksisteret i to år.

Produkt: Skovhaver - fra rådgivning og designprocesser til total-entrepriser på anlæg og planteleveringer til webinar, onlinekurser og foredrag.

Placering: Gislev (Fyn). Mads bor på Sjælland, og Jakob bor i Gislev. Projektet er på Fyn, hvor de gerne vil udvide med en planteskole.

Salg: Salg sker gennem deres webshop, direkte salg ved kontakt med kunderne.

ÅRØ VINGÅRD

"Vi bor, lever og ånder for vores ø og vores virksomhed. Har vi fået skabt et produkt, hvor smagsoplevelsen giver anerkendelse, så er stoltheden svær at skjule og smilet bliver bredt"

Jakob Lei, stifter Årø Vingård.

Ejer: Jakob og Lisbeth Lei (ægtepar), uddannet henholdsvis ingeniør og biomolekylær. Har drevet Årø Vingård i seks år. Jakob arbejder fuldtid på gården, mens Lisbeth er med på sidelinjen.

Produkt: Vin og oplevelser - i form af besøg på gården og vinsmagninger.

Placering: Årø (Haderslev kommune). Øen har ca. 100.000 besøgende om året, 35.000 besøger vingården (det er hovedsageligt om sommeren). 5 ha vinstokke.

Salg: Salg sker gennem deres gårdbutik - snart kommer en webshop. Vinsmagninger o.lign. kan bestilles online.

Projektet Crowdfunding i landdistrikterne er støttet af Erhvervsstyrelsens pulje til crowdfunding